

POLITIKAT NË FOKUS REMITANCAT NË KOSOVË

Rreth Politikave në Fokus

Politikat në Fokus është një publikim i Odës Ekonomike Amerikane në Kosovë (*AmCham Kosovo*). Qëllimi i këtij dokumenti është të përvijojë sfidat për zhvillimin e politikave përkatëse për të hapur rrugën e adresimin e tyre. Ky botim fokusohet për **Remitancat në Kosovë: Analizë krahasuese 5-vjeçare**.

Fokus në Remitancat

Para se të hyjmë në remitancat në Kosovë, është thelbësore të kuptojmë se çfarë janë remitancat dhe si ndikojnë ato tek familjet. Remitancat ndodhin kur diaspora dërgon një pjesë të të ardhurave të saj, në formën e parave të gatshme ose mallrave, në vendet e tyre të origjinës për të mbështetur familjet e tyre. Ky transferim ndodh nga një person ose familje në tjetrën. Paratë që transferohen janë një mjet i rëndësishëm për shumë vende në zhvillim; prandaj, remitancat synonë nevojat specifike të përfituesve dhe në këtë mënyrë tenton të reduktojë varfërinë. Si rezultat, ato janë zgjeruar me shpejtësi vitet e fundit, duke u bërë një nga burimet kryesore të të ardhurave për shumë vende me ekonomi në zhvillim. Është e vështirë të vlerësohet madhësia e saktë e fluksit të remitancave, sepse shumë prej tyre ndodhin përmes kanaleve jozyrtare. Megjithatë, qëllimi i këtij dokumenti është të mbështetet vetëm në të dhënat zyrtare për të vërtetuar një pasqyrë të kësaj çështje.

Pasqyrë e Remitancave në Kosovë

Remitancat shihen gjerësisht si një simbol kulturor i dashurisë dhe përkushtimit të diasporës ndaj familjeve të tyre të ngushta dhe, në shumë raste, edhe ndaj familjeve të gjera. Duke pasur parasysh historinë socio-politike të vendit, pothuajse çdo familje kosovare ka të afërm jashtë vendit dhe pothuajse çdo familje merr mbështetje financiare nga jashtë. Prandaj, pa marrë parasysh nevojën, diaspora ndjen një detyrim moral që të dërgojë para në shtëpi. Ky fenomen ka ndodhur prej kohësh, brez pas brezi¹. Remitancat janë veçanërisht të rëndësishme për vendet me të ardhura të ulëta. Sipas Fondit Monetar Ndërkombëtar, vende të tilla përbëjnë gati **4%** të PBB-së së tyre, krahasuar me rreth **1.5%** të PBB-së për vendet me të ardhura mesatare.²

Përpara se të hyjmë në detaje në lidhje me remitancat ndër vite, është jetike të kuptojmë se si ndodh një transaksion i remitancave.

1. Dërguesi i diasporës ia paguan dërgesën agjentit dërgues duke përdorur para të gatshme, çek, kartë krediti, kartë debiti ose një udhëzim debiti të dërguar me email, telefon ose përmes internetit.
2. Agjencia dërguese udhëzon agjentin e saj në vendin e marrësit të dorëzohet dërgesën.
3. Agjenti pagues i bën pagesën përfituesit.

¹ Banka Qendrore e Kosovës (BQK), "Remitancat" [Link](#)

² International Monetary Fund (IMF), "What Are Remittances?" [Link](#)

Një tarifë zakonisht ngarkohet nga agjenti dërgues dhe shpesh paguhet nga dërguesi, dhe një tarifë e konvertimit të monedhës për dërgimin e monedhës vendase te përfituesi në një vend tjetër janë ndër kostot e një transaksioni të dërgesës. Disa operatorë më të vegjël i ngarkojnë përfituesit një tarifë për mbledhjen e remitancave, për të llogaritur lëvizjet e papritura të kursit të këmbimit. Dhe agjentët e remitancave (*veçanërisht bankat*) mund të fitojnë një tarifë indirekte në formën e interesit (*ose "float"*) duke investuar fonde përpara se t'i dorëzojnë ato te përfituesi. Lulatja mund të jetë e rëndësishme në vendet ku normat e interesit njëditore janë të larta.

Remitancat në Kosovë-Përgjatë viteve

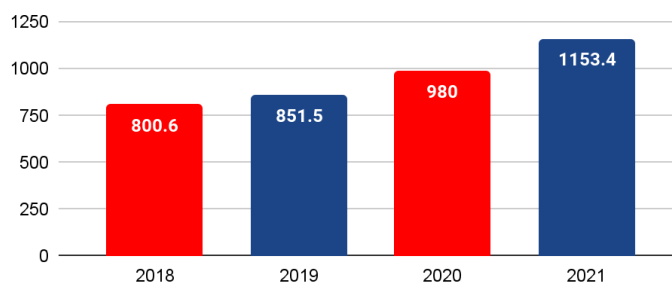
Sipas të dhënave të mbledhura nga Banka Qendrore e Kosovës dhe Agjencia e Statistikave të Kosovës, shumica e remitancave të pranuar përmes kanaleve të rregulluara në Kosovë për vitin 2021 ishte **1.153 miliardë EUR**, ose **14.4%** e PBB-së dhe kishte një rritje vjetore prej **17.7%** në 2021.^{3 4} Përderisa shumica e remitancave transferohen përmes kanaleve të parregulluara (*remitancat personale, nëpërmjet ndërmjetësve si shoferët e autobusëve, etj.*), shumica totale supozohet të jetë edhe më e lartë.

Në vitin 2021, **57.6%** e dërgesave të emigrantëve kanë ndodhur nëpërmjet Agjensive për Transfer të Mjeteve, një rënie prej **1.2%** nga viti i kaluar. Remitancat përmes Bankave u rritën me **26.5%**, ndërsa dërgesat përmes kanalit joformal u rritën me **86.3%** si pasojë e hapjes së kufirit. Gjatë këtij viti remitancat në Kosovë shumica janë dërguar nga Gjermania dhe Zvicra, të cilat

përbëjnë **39.2%** dhe **18.9%** të gjithsej remitancave. Remitancat nga Shtetet e Bashkuara pranohen gjithashtu në një numër të konsiderueshëm, duke shënuar **7.2%** të totalit të remitancave. Megjithatë, fluksi i remitancave ka ndryshuar me kalimin e viteve, një ndryshim thelbësor ka ndodhur para pandemisë në 2019 dhe në vitin pandemik 2020, duke treguar një rritje nga **851.5 milionë EUR** në **980.0 milionë EUR**, krahasuar me **800.6 milionë EUR** në 2018 (*referojuni figurës 1*). BQK-ja në raportin e saj vjetor për vitin 2021, thekson se "Në vitin para pandemisë 2019, remitancat shënuan një rritje vjetore prej **6.4%**. (*referojuni figurës 2*). Kjo rritje e remitancave ka ndodhur përkundër faktit se kriza pandemike ka goditur në mënyrë drastike vendet ku është e përqendruar diaspora e Kosovës.

Remitancat, në miliona EUR

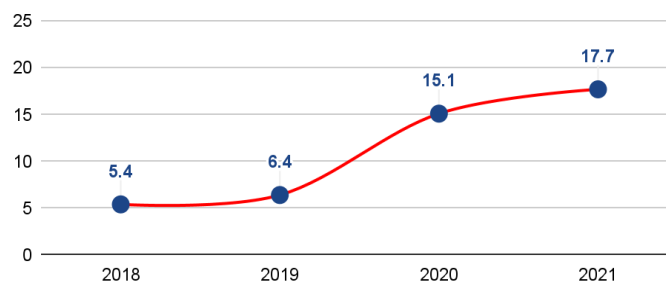
Figura 1

Të dhënat: BQK; Grafiku i bërë nga Oda Amerikane

Rritja në Përqindje

Figura 2

Të dhënat: BQK; Grafiku i bërë nga Oda Amerikane

³ Banka Qendrore e Kosovës (BQK), "Raporti Vjetor 2021" [Link](#)

⁴ Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK), "Produkti i Brendshëm Bruto (BPV) me qasjen e shpenzimeve dhe prodhimit, 2008-2021" [Link](#)

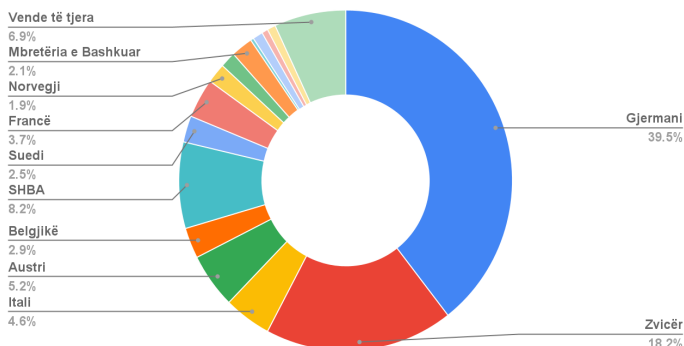
Remitancat në Kosovë: Janar-Tetor* 2022

Në periudhën nga Janari deri në Tetor* 2022 (referojuni figurës 3), nga **1.009** miliardë EUR të mbledhura përmes remitancave në Kosovë, shumica dërrmuese e transfereve **57.4%** kanë ndodhur përmes Agjencive të Transferimit të Mjeteve, **16.9%** e tyre kanë ndodhur përmes Bankave, dhe **25.6%** e transfertat kanë ndodhur përmes kanaleve të tjera (referojuni figurës 4).⁵ Në gjysmën e parë të vitit 2022, remitencat në Kosovë kryesisht kanë ardhur nga Gjermania dhe Zvicra, vende nga të cilat janë dërguar **39.4%**, përkatësisht **18.2%** e gjithsej remitancave. Një pjesë e konsiderueshme prej **8.2%** e remitancave u

pranuan edhe nga Shtetet e Bashkuara të Amerikës (referojuni figurës 5).⁶

Remitancat sipas Vendeit | Janar - Qershor 2022

Figura 5 (Të dhënat: BQK; Grafiku i bërë nga Oda Amerikane)

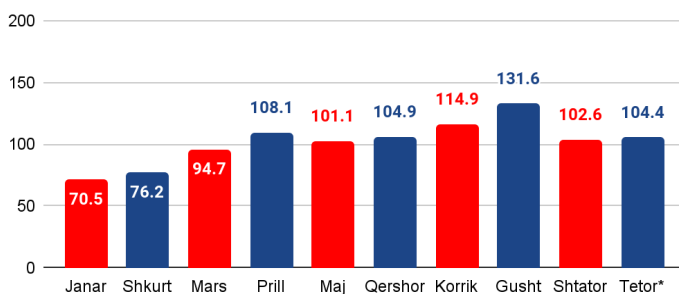

Përdorimi i Remitancave

Në familjet me të ardhurat të ulëta, remitencat mund të përdoren për të blerë mallra në bazë të konsumit, gjërat shtëpiake, arsimim dhe kujdes shëndetësor për fëmijët. Në familjet me të ardhurat mesatare, ato mund të ofrojnë kapital për bizneset e vogla dhe aktivitetet sipërmarrëse. Në Kosovë, një studim i UNDP-së i vitit 2010, i përmbledhur nga Grupi për Studime Ligjore, thotë se rreth **“40% e remitancave përdoren për konsum familjar, një pjesë tjetër për investime në shtëpi dhe kapital njerëzor, ndërsa vetëm një sasi e vogël përdoret për investime në biznes”**.⁷ Remitencat janë shumë të rëndësishme për Kosovën dhe diasporën e saj si në aspektin e parave ashtu edhe në aspektin kulturor. Ato jo vetëm që janë të gjera, por gjithashtu shpërndahen më shumë në mënyrë të barabartë midis ekonomive në zhvillim sesa flukset e kapitalit, duke përfshirë investimet e huaja direkte. Në Kosovë, vlera e remitancave ka qenë gjithmonë më e lartë se ajo e IHD-ve, kjo vlerë ka pasur një rritje të vazhdueshme

Remitancat 2022, në miliona EUR

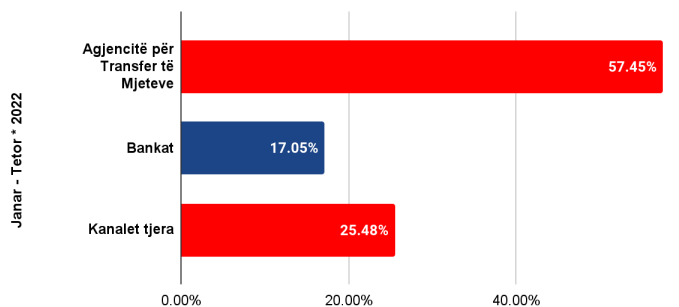
Figura 3

Të dhënat: BQK; Grafiku i bërë nga Oda Amerikane

Kanalet e Remitancave

Figura 4

Të dhënat: BQK; Grafiku i bërë nga Oda Amerikane

⁵ Banka Qendrore e Kosovës (BQK), "Seria kohore - Hyrjet e remitancave sipas kanalit" [Link](#)
*preliminare

⁶ Banka Qendrore e Kosovës (BQK), "Seria kohore - Flukset hyrëse të remitancave sipas shteteve" [Link](#)

⁷ Group for Legal Studies, "How 'friendly' is Kosovo for Foreign Direct Investments: A Policy Review of Gaps from a Regional Market Prospective" [Link](#)

dhe të konsiderueshme gjatë viteve 2018-2021 (referojuni figurës 1).

Deri më tani situata ka qenë kryesisht kështu, me përjashtim të një investimi të dukshëm nga diaspora në tregun e patundshmërive. Remitancat vërtet përfitojnë mirëqenien e qytetarëve të Kosovës, por studime të ndryshme nxjerrin përfundime të përziera për ndikimin e tyre ekonomik. Një studim duke përdorur modelet e regresionit dhe të dhënat e Bankës Botërore për Ballkanin Perëndimor, arriti në përfundimin se “ndikimi ekonomik i IHD-ve... ishte... shumë i rëndësishëm”, ndërsa duke i konsideruar remitancat si “përcaktuesit jo kryesorë të rritjes”. Ata sugjeruan që autoritetet përkatëse duhet të “krijojnë një mjedis të përshtatshëm për investime të reja, të suksesshme dhe të përdorin mirë flukset e remitancave”.⁸

Shumë mund të argumentojnë se diaspora mund të ndikojë pozitivisht në nivelin e IHD-ve në Kosovë duke ridrejtuar remitancat në investime. Lidhur me këtë, dokumenti për Investimet e Huaja Direkte i publikuar nga Oda Amerikane konkludon se:

“Pavarësisht ndikimit të debatuar ekonomik të remitancave, ky studim sugjeron që diaspora duhet të konsiderojë ridrejtimin e remitancave drejt IHD-ve ose investimeve të tyre aktuale në pasuri të paluajtshme drejt sektorëve të tjerë të dobishëm dhe fitimprurës. Në anën tjetër, Kosova dhe autoritetet e saj përkatëse duhet të punojnë drejt tërheqjes së IHD-ve nga diaspora dhe krijimit të mekanizmave efektivë për shfrytëzimin e kapitalit të diasporës. Është e rëndësishme të theksohet se diaspora përballet me një rrezik më të ulët investimi

se investitorët e tjerë potencialë dhe mbetet shpresa për një rritje të niveleve të IHD-ve.”⁹

Ana Negative e Remitancave në Tregun e Punës në Kosovë

Ndikimi i remitancave në tregun e punës në Kosovë ka qenë përgjithësisht i dobishëm; megjithatë, sipas një studimi të Bankës Botërore, shkalla e pjesëmarrjes në fuqinë punëtore për familjet me migrantë është **45%**, **14%** më e ulët se ajo e familjeve jo-migrante me **59%**. Rezultati më i ulët i tregut të punës për familjet migrante mund të shpjegohet pjesërisht nga një pagë më e lartë e rezervuar e krijuar nga remitancat, e cila është demonstruar të jetë statistikisht e rëndësishme.¹⁰

Hofler dhe Murphy (1994) e përkufizojnë pagën e rezervuar si “Paga e tillë që punësimi ofron paga më të vogla se paga e rezervuar refuzohet”.¹¹ ndërsa papunësia më e lartë shihet shpesh si pasojë negative e remitancave, sipas Dermendzhieva (2009).¹² Pagat më të larta të rezervuara, periudha më të gjata papunësie dhe kërkimi më pak aktiv i punës tregojnë një rënie të ofertës së punës. Pa dyshim, mungesa e fuqisë punëtore si nënprodukt i remitancave më së shumti ndikon në sektorin privat, i cili njëkohësisht është sektori kyç për nxitjen e rritjes ekonomike në Kosovë. Pamundësia për të arritur ekuilibrin e fuqisë punëtore, që do të thotë se kërkesa për punë nuk plotësohet nga oferta e fuqisë punëtore, po shkakton një pakënaqësi gjithnjë në rritje në komunitetin e biznesit.

⁹ Oda Ekonomike Amerikane në Kosovë (AmCham), “Investimet e Huaja Direkte në Kosovë” [Link](#)

¹⁰ Banka Botërore, “Roli i Migracionit dhe Remitancave në Kosovë” [Link](#)

¹¹ Hofler, R. A., & Murphy, K. J. (1994) - Southern Economics Journal, “Estimating Reservation Wages of Employed Workers Using a Stochastic Frontier (60(4), 961–976)” [Link](#)

¹² Dermendzhieva, Z. (2009). “Migration, Remittances, and Labor Supply in Albania”, Center for Economic Research and Graduate Education, Charles University, Prague [Link](#)

⁸ Journal of Risk and Financial Management, “Financing Growth through Remittances and Foreign Direct Investment: Evidences from Balkan Countries” [Link](#)

Referencat

- Oda Ekonomike Amerikane në Kosovë (AmCham), *"Investimet e Huaja Direkte në Kosovë"* [Link](#)
- Banka Qendrore e Kosovës (BQK), *"Raporti Vjetor 2021"* [Link](#)
- Banka Qendrore e Kosovës (BQK), *"Seria kohore - Hyrjet e remitancave sipas kanalit"* [Link](#)
- Banka Qendrore e Kosovës (BQK), *"Seria kohore - Hyrjet e remitancave sipas shteteve"* [Link](#)
- Banka Qendrore e Kosovës (BQK), *"Remitancat"* [Link](#)
- Group for Legal Studies, *"How 'friendly' is Kosovo for Foreign Direct Investments: A Policy Review of Gaps from a Regional Market Prospective"* [Link](#)
- Journal of Risk and Financial Management, *"Financing Growth through Remittances and Foreign Direct Investment: Evidences from Balkan Countries"* [Link](#)
- World Bank, *"The role of Migration and Remittances in Kosovo"* [Link](#)
- Agjencia e Statistikave të Kosovës (AKS), *"Produkti i Brendshëm Bruto (PBB) me qasjen e shpenzimeve dhe prodhimit, 2008-2021"* [Link](#)
- International Monetary Fund (IMF), *"What Are Remittances?"* [Link](#)
- Hofler, R. A., & Murphy, K. J. (1994) - Southern Economics Journal, *"Estimating Reservation Wages of Employed Workers Using a Stochastic Frontier (60(4), 961-976)"* [Link](#)
- Dermendzhieva, Z. (2009). *"Migration, Remittances, and Labor Supply in Albania"*, Center for Economic Research and Graduate Education, Charles University, Prague [Link](#)